

Verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren

Samenvatting

Pensioenfonds PDN (IW6U7MSNP42O5K5M6380) neemt de belangrijkste ongunstige effecten van zijn beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking. Deze verklaring is de geconsolideerde verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren van Pensioenfonds PDN.

Deze verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren heeft betrekking op de referentieperiode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023. De rapportage over referentieperiode 2024 zal het eerste jaar zijn waarin een vergelijking wordt gemaakt met het voorgaande jaar.

Pensioenfonds PDN heeft een duurzaamheidsbeleid vastgesteld. Het beleid is vastgesteld door het bestuur en wordt periodiek geëvalueerd. Hieronder volgt een korte toelichting van de belangrijkste onderdelen van het duurzaamheidsbeleid;

- Een carbonreductiedoelstelling voor 2030 en een net-zero doelstelling voor 2050 voor diverse beleggingscategorieën;
- Thematische aandachtsgebieden: klimaat & energie, gezondheid & welzijn en grondstoffen & circulariteit;
- Een target allocatie naar impact bonds;
- Sturen op het beperken van ESG-controverses in de portefeuilles;
- Uitsluitingen. De uitsluitingen betreffen onder andere ondernemingen die betroffen zijn bij controversiële activiteiten (zoals controversiële wapens), bedrijven die gedrag vertonen dat niet verenigbaar is met de 10 principes van de Verenigde Naties (VN) Global Compact en bedrijven actief in de productie van tabak, winning van olie uit teerzanden en winning van steenkool (vanaf bepaalde omzetgrenzen). Landen die zich niet houden aan internationale verdragen of waarop een sanctie van de VN, EU of Nederland rust, zijn eveneens uitgesloten van belegging;
- Actief aandeelhouderschap (stemmen en engagement);
- Transparantie.

Naast de verplichte indicatoren heeft het fonds twee optionele indicatoren gekozen. Dit betreffen:

1. Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie;
2. Gemiddelde prestaties op het gebied van mensenrechten voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen.

De data van de indicatoren komt voornamelijk van een externe dataleverancier; Morningstar/Sustainalytics. Helaas heeft deze dataleverancier nog niet voor alle beleggingen in de portefeuilles van het fonds data. De scores in de rapportage over kalenderjaar 2023 hebben betrekking op de liquide beleggingen die tezamen 73% van de beleggingsportefeuille uitmaken.

Summary

Pensioenfonds PDN (IW6U7MSNP42O5K5M6380) takes into account the most significant adverse effects of its investment decisions on sustainability factors. This statement is the consolidated statement regarding the principal adverse impacts on sustainability factors of Pensioenfonds PDN.

This statement on the main adverse effects on sustainability factors pertains to the reference period from January 1, 2023, to December 31, 2023. Reporting year 2024 will be the first year reflecting a comparison to a previous year.

Pensioenfonds PDN has established a sustainability policy. The policy is set by the board of the fund and is periodically evaluated. Below is a brief explanation of the key components of the sustainability policy:

- A carbon reduction target for 2030 and a net-zero target for 2050 for various investment categories.
- Thematic focus areas: climate & energy, health & wellbeing and raw materials & circularity.
- An allocation to impact bonds.
- Focusing on limiting ESG controversies in the portfolios.
- Exclusions. Exclusions include companies involved in controversial activities (such as controversial weapons), companies exhibiting behaviour inconsistent with the 10 principles of the United Nations (UN) Global Compact, and companies active in tobacco production, oil extraction from tar sands, or coal mining (above certain revenue thresholds). Countries that do not adhere to international treaties or are subject to UN, EU, or Dutch sanctions are also excluded from investment.
- Active shareholder engagement (voting and engagement).
- Transparency.

In addition to mandatory indicators, the fund has chosen two optional indicators:

- Investments in companies without carbon emission reduction initiatives.
- Average human rights performance for investments in governments and supranational institutions.

The data for these indicators mainly comes from an external data provider, Morningstar / Sustainalytics. Unfortunately, this data provider does not yet have data for all investments in the portfolio. The scores in the report for calendar year 2023 relate to the liquid investments that together make up 73% of the investment portfolio.

Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD						
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten (2023)	Effecten (2022)	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen	
KLIMAAT- EN ANDERE MILIEU-INDICATOREN						
Broeikasgas-emissies	1. BKG-emissies	Scope 1-BKG-emissies	118874,48 tCO ₂ eq	N.v.t.	Dit betreft de BKG-emissies van de ondernemingen waarin belegd is, naar rato van het belang dat er in die ondernemingen is. Voor het bepalen van de totale BKG-emissies is voor 44,63% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	<p>CO₂-reductiedoelstelling</p> <p>Pensioenfonds PDN volgt een carbon reductiebeleid en zet zich daarmee in om een bijdrage te leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Ook maakt het fonds zijn mandaten hiermee weerbaarder tegen bepaalde risico's zoals het klimaatgerelateerde transitierisico.</p> <p>Pensioenfonds PDN heeft gekozen voor een CO₂-reductiedoelstelling van 55% per 2030 ten opzichte van de benchmark en carbon data per 2016 en een net zero doelstelling voor de beleggingscategorieën aandelen, investment grade credits en high yield US per 2050.</p> <p>Deze reductiedoelstelling is gebaseerd op WACI-scope 1 en scope 2 data.</p> <p>Impact Bonds</p> <p>Met Impact Bonds investeert Pensioenfonds PDN in beleggingskansen die milieuproblemen helpen oplossen, zoals klimaatverandering. Beleggen in Impact Bonds biedt hierdoor een manier om positief bij te dragen aan klimaat gerelateerde projecten. Impact bonds worden ook wel gedefinieerd als Green Bonds, Sustainability Related Bonds en Social bonds. Pensioenfonds PDN alloceert minstens 2.5% boven de benchmark naar impact bonds in de verschillende fixed income mandaten (Nominaal Staat, Inflation Linked Bonds, High Yield Bonds, EMD en Investment Grade Credits Europa). Jaarlijks evalueert het</p>
		Scope 2-BKG-emissies	36089,10 tCO ₂ eq	N.v.t.		
		Scope 3-BKG-emissies	1181737,86 tCO ₂ eq	N.v.t.		
		Totale BKG-emissies	1336592,03 tCO ₂ eq	N.v.t.		
	2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	563,39 tCO ₂ eq/EUR m	N.v.t.	Dit betreft de BKG-emissies van de ondernemingen, naar rato van het belang dat er in die ondernemingen is, gedeeld door	

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

					<p>het totale belegd vermogen. In tegenstelling tot de parameters onder ongunstig effect 1 (BKG-emissies) is deze maatstaf relatief ten opzichte van de totale beleggingen.</p> <p>Voor het bepalen van de totale koolstofvoetafdruk is voor 44,63% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.</p>	<p>fonds dit target. Belangrijk bij deze evaluatie is onder andere inachtneming van de mate van nieuwe emissies, de off-benchmark ruimte in de mandaten die hier eventueel voor nodig is en de risk/return van de Green Bonds, Sustainability Related Bonds en Social Bonds.</p> <p>Engagement</p> <p>Pensioenfonds PDN voert een engagementbeleid met bedrijven waarin wordt belegd. Middels het instrument engagement is het mogelijk om met bedrijven afspraken te maken over plannen, doelen of ambities. Bijvoorbeeld ten aanzien van een CO₂-reductie om de doelen van het klimaatverdrag van Parijs te bereiken.</p>
	3. BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	945,63 tCO ₂ eq/EUR m	N.v.t.	<p>Dit betreft de BKG-emissies van ondernemingen naar rato van hun omzet.</p> <p>Voor het bepalen van de totale BKG-intensiteit is voor 56,04% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.</p>	

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

	<p>4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen</p>	<p>Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen</p>	<p>8,37%</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Voor het bepalen van het totale aandeel aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen is voor 58,82% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.</p>	<p>Uitsluitingen PDN heeft bedrijven die 5% of meer van hun omzet halen uit kolen- of teerzandwinning uitgesloten van belegging.</p> <p>Engagement Pensioenfonds PDN gaat de dialoog aan met bedrijven waarin wordt belegd. Middels het instrument engagement is het mogelijk om met bedrijven afspraken te maken over plannen, doelen of ambities. Het verduurzamen van ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen is een onderdeel van het engagementbeleid.</p>
	<p>5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie</p>	<p>Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen</p>	<p>90,48%</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Voor het bepalen van het totale aandeel verbruik en opwekking van niet hernieuwbare energie aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen is voor 28,66% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.</p>	<p>Engagement Pensioenfonds PDN gaat de dialoog aan met bedrijven waarin wordt belegd. Middels het instrument engagement is het mogelijk om met bedrijven afspraken te maken over plannen, doelen of ambities. Dit engagementbeleid wordt uitgevoerd door een andere dienstverlener. Het aanmoedigen van het gebruik van hernieuwbare energie is een onderdeel van het beleid.</p>
		<p>Aandeel verbruik van niet hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd</p>	<p>65,82%</p>	<p>N.v.t.</p>		

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

		Aandeel opwekking van niet hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd	24,66%	N.v.t.		
6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten		Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten	N.v.t.	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter voor 34,02% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Geen aanvullend beleid
		Agriculture, Forestry & Fishing	1,06 GWh/EURm	N.v.t.		
		Construction	0,15 GWh/EURm	N.v.t.		
		Electricity, Gas, Steam and Air Conditioning Supply]	3,25 GWh/EURm	N.v.t.		
		Manufacturing	1,08 GWh/EURm	N.v.t.		
		Mining & Quarrying	1,26 GWh/EURm	N.v.t.		
		Real Estate Activities	0,44 GWh/EURm	N.v.t.		
		Transportation & Storage	1,01 GWh/EURm	N.v.t.		
		Water Supply, Sewerage, Waste Mgt & Remediation	0,71 GWh/EURm	N.v.t.		

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

		Wholesale & Retail Trade & Repair of Motor Vehicles & Motorcycles	0,08 GWh/EURm	N.v.t.		
Biodiversiteit	7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben	7,64%	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 58,64% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Engagement Pensioenfonds PDN gaat de dialoog aan met bedrijven waarin wordt belegd. Er worden met bedrijven afspraken gemaakt over plannen, doelen of ambities ten aanzien van onder andere het thema klimaat. Het voorkomen van het toebrengen van schade door ondernemingen aan biodiversiteitsgevoelige gebieden is een onderdeel van het engagementprogramma dat door CTI wordt uitgevoerd.
Water-gehalte	8. Emissies in water	Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	0,00 t/EURm	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 0,18% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Geen aanvullend beleid
Afval	9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval	Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	1,627 t/EURm	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter voor 44,33% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Geen aanvullend beleid

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

INDICATOREN VOOR SOCIALE THEMA'S EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN, EERBIEDIGING VAN DE MENSENRECHTEN, EN BESTRIJDING VAN CORRUPITIE EN OMKOPING

Sociale thema's en Arbeidsomstandigheden	10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	0,24%	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter voor 57,64% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	<p>Uitsluitingen</p> <p>Bedrijven die gedrag vertonen dat niet verenigbaar is met de 10 principes van de Verenigde Naties (VN) Global Compact zijn uitgesloten van belegging.</p> <p>Engagement</p> <p>Pensioenfonds PDN onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Pensioenfonds PDN verwacht eveneens van zijn externe fiduciaire manager DPS, ESG-dienstverleners, mandaatbeheerders, en van ondernemingen waarin Pensioenfonds PDN belegt dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Dit engagementbeleid wordt uitgevoerd door een andere dienstverlener. Het ongedaan maken en/of herstellen van schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) is hierbij een speerpunt.</p>
	11. Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO - richtsnoeren voor	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO -richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor	45,45%	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 58,35% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	<p>Engagement</p> <p>Pensioenfonds PDN onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Pensioenfonds PDN verwacht eveneens van zijn externe fiduciaire manager DPS, ESG-dienstverleners, mandaatbeheerders, en van ondernemingen waarin PDN belegt dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Dit engagementbeleid wordt uitgevoerd door een andere dienstverlener. Het ongedaan maken</p>

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

	multinationale ondernemingen	de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN -beginselen of OESO -richtsnoeren kunnen worden aangepakt				en/of herstellen van schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) is hierbij een speerpunt.
12.	Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen	Gemiddelde niet - gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd	19,39%	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 1,43% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Stembeleid Een belangrijk onderdeel van het duurzaamheidsbeleid van Pensioenfonds PDN is de integratie van duurzaamheidsrisico's op ESG gebied. Bij gebeurtenissen op sociaal gebied kan gedacht worden aan arbeidskwesties. Dit stembeleid wordt uitgevoerd door een andere dienstverlener. Sociale rechtvaardigheid waaronder het beperken van een loonkloof tussen mannen en vrouwen en het aanstellen van diverse besturen is hier een onderdeel van.
13.	Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur	34,76%	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 51,61% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	
14.	Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	0,00%	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 58,64% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Uitsluitingen Pensioenfonds PDN wil niet betrokken zijn bij de financiering van landen of bedrijven die ongepaste activiteiten ontplooiën. Zoals bedrijven betrokken bij de productie van controversiële wapens zoals clustermunitie, landmijnen, chemische of biologische wapens, verarmd uraniummunitie, witte fosfor munitie en nucleaire wapens. PDN belegt ook niet in leveranciers van een product dat van vitaal belang is voor de productie van de hiervoor genoemde controversiële wapens (key-suppliers).

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

INDICATOREN VOOR BELEGGINGEN IN OVERHEDEN EN SUPRANATIONALE INSTELLINGEN

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten (2023)	Effecten (2022)	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Ecologisch	15. BKG-intensiteit	BKG-intensiteit landen waarin is belegd	0,21 KtonCO ₂ eq/EURm	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 32,57% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	<p>Green bonds allocatie</p> <p>Met Impact Bonds investeert Pensioenfonds PDN in beleggingskansen die milieuproblemen helpen oplossen, zoals klimaatverandering. Beleggen in Impact Bonds biedt hierdoor een manier om positief bij te dragen aan klimaat gerelateerde projecten. Impact bonds worden ook wel gedefinieerd als Green Bonds, Sustainability Related Bonds en Social bonds.</p> <p>Pensioenfonds PDN heeft een geaggregeerde targetallocatie van 2.5% boven de benchmark als target voor impact bonds vastgesteld voor de beleggingscategorieën staats- en bedrijfsobligaties. Dit target wordt jaarlijks geëvalueerd ter beoordeling van een eventuele verhoging van dit percentage voor het volgende kalenderjaar. Belangrijk bij deze evaluatie is onder andere inachtneming van de mate van nieuwe emissies, de off-benchmark ruimte in de mandaten die hier eventueel voor nodig is en de risk/return van de Green Bonds, Sustainability Related Bonds en Social Bonds.</p>
Sociaal	16. Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in	2	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 32,57% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden. De twee landen die dit specifiek	<p>Uitsluitingen</p> <p>Geen aanvullend beleid.</p> <p>PDN sluit landen uit op basis van sanctielijsten.</p>

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht

betreft zijn Ecuador en Oekraïne.

INDICATOREN VOOR BELEGGINGEN IN VASTGOEDACTIVA

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten (2023)	Effecten (2022)	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Fossiele brandstoffen	17. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen	Geen data	N.v.t.	Onze dataprovider (Morningstar/ Sustainalytics) heeft geen data voor deze specifieke vastgoed parameters. Wel wordt data van vastgoed-aandelen meegenomen in de overige parameters	Geen aanvullend beleid
Energie-efficiëntie	18. Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva	Geen data	N.v.t.		Geen aanvullend beleid

ANDERE INDICATOREN VOOR DE BELANGRIJKSTE ONGUNSTIGE EFFECTEN OP DUURZAAMHEIDSFACTOREN

Aanvullende klimaat- en andere milieu-indicatoren

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD

Ongunstige effecten op de duurzaamheid		Parameter	Effecten (2023)	Effecten (2022)	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Broeikasgas emissies	Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie die aansluiting bij de Overeenkomst van Parijs beogen	29,47 %	N.v.t.	Voor het bepalen van deze parameter is voor 58,55% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	Engagement Pensioenfonds PDN gaat de dialoog aan met bedrijven waarin wordt belegd. Er wordt met bedrijven afspraken gemaakt over plannen, doelen of ambities ten aanzien van onder andere het thema klimaat. Een voorbeeld op het thema klimaat is een engagement met als doel het bedrijf te stimuleren zich te committeren aan het Klimaatakkoord van Parijs en tevens concrete plannen op te stellen om die commitment te bereiken. Het verduurzamen van ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen is een onderdeel van het engagementbeleid.

Indicatoren voor sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbieding van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en omkoping

Ongunstige effecten op de duurzaamheid		Parameter	Effecten (2023)	Effecten (2022)	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Mensenrechten	Gemiddelde prestaties op het gebied van mensenrechten voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen	Maatstaf voor de gemiddelde prestaties op het gebied van mensenrechten door de landen waarin is belegd, aan de hand van een kwantitatieve indicator die nader wordt uitgelegd in de kolom "toelichting"	60,03	N.v.t.	De gemiddelde mensenrechtenscore is gebaseerd op meerdere sub onderwerpen, waaronder burgerlijke vrijheden, vrede, politieke rechten en mensenrechten conventies.	Uitsluitingen Landen die zich niet houden aan internationale verdragen of waarop een sanctie van de VN, EU of Nederland rust, worden uitgesloten van belegging. Hierbij gaat het voornamelijk om vraagstukken omtrent mensenrechten, wapenproliferatie en democratische rechten.

INDICATOREN VOOR ONDERNEMINGEN WAARIN IS BELEGD						
					Voor het bepalen van deze data is 58,41% van de relevante liquide portefeuilles data voorhanden.	

Beschrijving van het beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Het bestuur van Pensioenfonds PDN heeft een duurzaamheidsbeleid opgesteld. De meest recente versie van het beleid dateert van: 21 november 2023.

Bij de vaststelling van het beleggingsplan van Pensioenfonds PDN worden initiatieven en ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord beleggen besproken. Vervolgens wordt er beoordeeld, of en op welke wijze, deze initiatieven en ontwikkelingen worden verwoord in het beleggingsbeleid van het fonds. Gedurende het jaar geeft het fonds invulling aan het beleid zoals vastgelegd in het beleggingsplan en houdt het bestuur van het fonds vast aan de gekozen koers. Via een brede bestuurlijke discussie worden de ontwikkelingen en initiatieven periodiek beoordeeld en zo nodig aangepast in het duurzaamheidsbeleid.

Verantwoord beleggen en duurzaamheid zijn een belangrijk onderdeel van de beleggingsfilosofie en een integraal onderdeel van de beleggingsbeginselen. De UN PRI standaard, de 10 principes van de Verenigde Naties (VN) Global Compact en het klimaatakkoord vormen hiervoor de belangrijkste uitgangspunten. Pensioenfonds PDN gelooft daarnaast dat beleggingen die rekening houden met duurzaamheidsmaatstaven zullen zorgen voor een betere waardecreatie zowel financieel als maatschappelijk op de lange termijn. Pensioenfonds PDN onderschrijft zelf ook de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer. Het fonds verwacht van zijn fiduciaire managers, ESG-dienstverleners, vermogensbeheerders en van bedrijven waarin het fonds belegt dat zij conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Daarnaast verwacht Pensioenfonds PDN van zijn fiduciaire manager en vermogensbeheerders dat zij een beleid hebben op het gebied van duurzaamheidsrisico's.

Bij het screenen van de beleggingsportefeuille wordt (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu geïdentificeerd. Daarbij wordt tevens de mate van waarschijnlijkheid meegewogen en de meest ernstige negatieve impact geprioriteerd op basis van: (1) ernst, (2) schaal en (3) onomkeerbaarheid. Bij het beoordelen van de geïdentificeerde daadwerkelijke en potentiële negatieve impact betreft het fonds waar relevant externe belanghebbenden en experts, zoals zijn externe dienstverleners Morningstar/Sustainalytics en Columbia Threadneedle Investments.

Wanneer ondernemingen in de beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken gebruikt het pensioenfonds zijn invloed om deze impact te voorkomen en/of te mitigeren en herstel en/of verhaal mogelijk te maken. Dit doet het fonds onder andere via engagement bij beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties en/of door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Wanneer ondernemingen waarin Pensioenfonds PDN belegt negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangt het fonds dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden bieden c.q. daaraan bijdragen. Wanneer ondernemingen waarin Pensioenfonds PDN belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, verlangt het fonds dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken.

In het uiterste geval kan Pensioenfonds PDN besluiten om te desinvesteren. Daarbij neemt het fonds ook de (potentiële) negatieve gevolgen van de desinvestering op maatschappij en milieu mee.

Alle duurzaamheidsdata die Pensioenfonds PDN gebruikt is afkomstig van dataleverancier Morningstar/Sustainalytics.

Engagementbeleid

Pensioenfonds PDN wil met zijn beleggingsportefeuille zoveel mogelijk positieve impact op de wereld hebben. Pensioenfonds PDN wil het gedrag van bedrijven beïnvloeden met behulp van engagement in combinatie met stemmen. Bij engagement wordt de dialoog aangegaan met bedrijven waarin wordt belegd en met hen afspraken te maken over plannen, doelen of ambities. Bijvoorbeeld ten aanzien van een CO₂-reductie. Ook wordt met behulp van engagement met bedrijven, die gedrag vertonen dat niet in lijn ligt met de principes van de UN Global Compact en waar (potentiële) negatieve impact is geïdentificeerd, een traject van intensieve dialoog gestart. Een engagementtraject kan als een proactief of reactief engagementtraject worden bestempeld. Om de impact te vergroten en vanuit efficiencyoverwegingen, wordt engagement uitbesteed aan het hierin gespecialiseerd bedrijf, Columbia Threadneedle Investments.

Er vindt zowel engagement plaats ten aanzien van thema's (thematische engagement) als engagement dat wordt geïnitieerd nadat significante misdragingen van een bedrijf aan het licht komen (reactieve engagement). Voor de reactieve engagement worden de 10 principes van de VN Global Compact als uitgangspunt genomen. De pensioenfondsen die aangesloten zijn bij het engagementprogramma van Columbia Threadneedle Investments, hebben invloed op de te kiezen thema's voor thematische engagement.

Reactieve engagement bevat altijd vier doelstellingen:

- De negatieve impact moet worden beëindigd;
- De onderneming moet zorgen voor herstel en/of verhaal voor benadeelden;
- De onderneming moet voldoende maatregelen nemen om toekomstige incidenten te voorkomen;
- De onderneming moet transparant zijn over de genomen maatregelen.

Pensioenfonds PDN maakt tijdsgebonden afspraken met bedrijven en monitort de voortgang. Indien nodig betreft het fonds daarbij stakeholders, inclusief benadeelden. Daarbij richt Pensioenfonds PDN zich in het bijzonder op ESG-onderwerpen die:

- Financieel materieel zijn;
- De meest ernstige negatieve impact voor samenleving en milieu veroorzaken;
- Voor zijn deelnemers van belang zijn.

Van belang is hierbij dat de afspraken tijdsgebonden zijn en dat de vooruitgang wordt gemonitord. Wanneer ondernemingen niet binnen de vooraf gestelde termijn naar tevredenheid reageren op zijn engagement inspanningen, kan op de volgende manieren geëscaleerd worden:

- Samenwerking met andere beleggers aangaan/intensiveren om de dialoog meer kracht bij te zetten;
- Stemmen, bijvoorbeeld:
  - Tegen de benoeming van relevante bestuurders;
  - Tegen het beloningsvoorstel van relevante bestuurders;
  - Op aandeelhoudersvoorstellen;
- Samenwerking met andere stakeholders (bijvoorbeeld marktpartijen, vakbonden of maatschappelijke organisaties) aangaan/intensiveren om de dialoog meer kracht bij te zetten;
- Publieke uitingen om de dialoog meer kracht bij te zetten;

- Aandeelhoudersvoorstellen in lijn met de doelen van het engagementtraject (mede)indienen;
- Juridische procedures opstarten in lijn met de doelen van het engagementtraject.

Een engagementtraject wordt door Columbia Threadneedle Investments als succesvol beoordeeld, wanneer alle tijdgebonden doelen bereikt zijn. Tussentijds wordt tevens door Columbia Threadneedle Investments beoordeeld of er sprake is van voldoende voortgang van het engagementtraject met een onderneming. Vastlopende of niet-succesvolle engagements krijgen een beoordeling van 'poor'. Columbia Threadneedle Investments geeft bedrijven waarvan het engagementproces voldoende voortgang laat zien een beoordeling van 'adequate' of 'good'.

Wanneer het engagementtraject met het bedrijf 3 jaar achtereenvolgend van Columbia Threadneedle Investments een 'poor' beoordeling krijgt én het betreft engagement op het gebied van één van de focus SDG's van Pensioenfonds PDN: SDG 3, 7, 12 of 13, verwacht het fonds dat een bestaand aandeel in een bedrijf wordt verkocht en mag er niet meer worden belegd in het bedrijf. Indien er sprake is van bijzondere omstandigheden kan Pensioenfonds PDN besluiten hiervan af te wijken. Hierbij kan gedacht worden aan de specifieke engagement casus die rechtvaardigt dat het bedrijf meer tijd nodig heeft om verandering door te voeren, overnames, wisselingen in het bestuur of wijzigingen van de strategie. Er mag weer belegd worden in het bedrijf zodra het bedrijf weer een beoordeling 'adequate' of 'good' ontvangt. De belangrijkste ongunstige effecten die worden gemitigeerd door het gehanteerde engagementbeleid zijn:

- 1. BKG-emissies
- 2. Koolstofvoetafdruk
- 3. BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd
- 4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen
- 5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie
- 7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden
- 10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)
- 11. Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen

Verwijzingen naar internationale normen

UN PRI

Pensioenfonds PDN heeft de Principles for Responsible Investing (hierna: PRI) van de United Nations onderschreven. Door middel van deze principes streeft PRI naar een verduurzaming van de financiële sector en een betere toekomst voor mens en milieu. De principes promoten maatschappelijk verantwoord beleggen onder institutionele beleggers.

Pensioenfonds PDN levert met de naleving van de principes een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van duurzaam beleggen in de wereld. Hiermee beoogt Pensioenfonds PDN ook om duurzaamheid uit te die zij beheert. Door ondertekening heeft Pensioenfonds PDN toegang tot kennis op het gebied van duurzaamheid en de mogelijkheid tot samenwerking met meerdere stakeholders.

Geen indicatoren hebben een directe relatie met de UN PRI.

Klimaatakkoord Parijs

Pensioenfonds PDN volgt een carbon reductiebeleid, waarbij er een CO₂-reductiedoelstelling van 55% per 2030 ten opzichte van de benchmark en carbon data per 2016 voor de beleggingscategorieën aandelen, investment grade credits en high yield US en een net zero doelstelling voor deze beleggingscategorieën (100% reductie) per 2050.

Deze reductiedoelstelling is gebaseerd op WACI-scope 1 en scope 2 data. Voor de overige beleggingscategorieën geldt dat gestart gaat worden met het meten en analyseren van de carbon data die momenteel beschikbaar is. Wanneer de beschikbaarheid en kwaliteit van de carbon data door PDN als voldoende beoordeeld wordt dan kan Pensioenfonds PDN ervoor kiezen om, ook voor de overige beleggingscategorieën een expliciete carbon reductie doelstelling op te stellen.

De volgende indicatoren worden hierdoor beïnvloed:

- 1. BKG-emissies
- 2. Koolstofvoetafdruk,
- 3. BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd,
- 4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen.

Pensioenfonds PDN maakt niet gebruik van toekomstgerichte klimaatscenario's. Er is nog onvoldoende data voor de portefeuille van PDN beschikbaar om zinvolle toekomstgerichte klimaatscenario-analyses te kunnen maken. Pensioenfonds PDN houdt de ontwikkeling van de data wel nauwlettend in de gaten.

Verenigde Naties Global Compact Principles

Pensioenfonds PDN onderschrijft de 10 principes van de Verenigde Naties Global Compact. Bedrijven die gedrag vertonen dat niet verenigbaar is met deze 10 principes zijn uitgesloten van belegging. Indicator 10 (Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)) weerspiegelt de inspanningen van Pensioenfonds PDN ten aanzien van deze principes.

Historische vergelijking

Er kan pas vanaf het volgende jaar een historische vergelijking worden gemaakt.